

SVETOPISEMSKA RAZLAGA MAŠNIH DELOV

Liturgična obnova, ki jo je izvedel II. vatikanski koncil, je tako močno preobrazila praktično versko življenje, da je tam, kjer je bila izvedena, ne samo po črki, ampak po duhu, rodila pravo versko pomlad. Dotaknila se je vseh oblik bogočastja. Uvedla je celo vrsto sprememb. Te niso samo pometle z nepravilnostmi, ki so se v stoletjih vtihotapile v liturgijo, ampak je dala liturgična obnova vsemu verskemu udejstvovanju globlje osnove in bogoslužje bolj smisleno uredila. Z vrtoglavo naglico so si sledila nova liturgična navodila tako, da je nazadnje sam Sv. sedež, ki obnovo vodi, ob objavi Instrukcije o češčenju Evharistične skrivnosti začutil potrebo, da podaljša obvezni rok izpolnjevanja vseh navodil Instrukcije, da ljudje ne bodo preveč zbegani. Posebno kar tiče maš pred izpostavljenim sv. Rešnjim telesom, bi prenehanje starodavne navade moglo zbujati pri vernikih začudenje in nerazumevanje, zato naj se izpolnjevanje tega predpisa nekaj časa odloži, da bodo tačas verniki o razlogih poučeni (prim.: Okrožnico ljubljanskega nadškofijskega ordinariata, števil. 10/1967 t. 2 b, 64). Zadnje spremembe pri maši: opustitev križev nad darovi, poljubov oltarja in poklekov, smo uvedli kar neopazno, ne da bi ljudem pojasnjevali smisel teh sprememb. Vse je šlo tako hitro, da po vsem tem čutimo sedaj nekak zastoj in se zato sprašujemo ali smo z liturgično obnovo pri kraju ali pa je nastal samo kratak premor pred še večjimi spremembami?

Delo temeljite liturgične obnove se šele začinja. To delo ne bo potekalo več k obliki sprememb zunanjih form liturgičnih akcij, ampak bo poglobljalo to, kar že imamo. Liturgična obnova ne obstoja v goli spremembi rubrik, četudi še tako številnih, niti ne v kvantitativnih spremembah pri bogoslužju kot so uvedba živega jezika za ves mašni obred ali popolnoma drugačno gledanje na pogrebni obred in maše za rajne, ampak v poglobljenem, duhovnem, svetopisemskem smislu vsega, kar se pri bogoslužju dogaja. Obnovljeno bogoslužje mora biti bolj božje. Bolj se mora približati viru bogoslužja, svetomu pismu, in rasti iz njega. Brez naslonitve liturgije na vir razodetja, bi ostale vse liturgične spremembe samo nekaj zunanjega, človeškega. Natančno bi bile narejene po okusu modernega človeka, zato pa lahko odtrgane od vira nadanaravnega življenja, kar je božja beseda (Ef 6, 17).

Uporaba živega jezika v bogoslužju postavlja pred nas zahtevne naloge. Vsak dan se moramo za mašo skrbno pripraviti, če hočemo da bo branje lepo, smiselno in bo ustrezalo dostojanstvu bogoslužja. Pri izgovorjavi moramo paziti na besedni in emfatični poudarek. Od zadnjega pravzaprav zavisi smisel stavka, zato ni vseno, kako ga izgovorimo. Vprašalne stavke drugače kot pripovedne. Bistvo pripovedi oddelimo s povzdignjenim glasom od navadne pripovedi. Ker ljudje sedaj razumejo vsako besedo, ni umestno, da bi z malomarnim izgovarjanjem pačili smisel liturgičnih tekstov. Prav zato, ker ljudje sedaj razumejo liturgično besedilo, obstoja nevarnost, da ga ne bodo prav razumeli. Za pravilno razumevanje pa ni dovolj samo jasno izgovarjanje besedi in smiselni poudarek stavčnih delov, ampak moramo besedilo, ki je povečini vzeto iz svetega pisma znati tudi vsebinsko izrabiti. Stojimo pred veliko nalogo, kako aktualizirati svetopisemske odlomke v liturgiji? Kako iz kratkih stavkov izluščiti pravi smisel, da bodo ljudje iz njih črpali duhovno hrano? Bogoslužno besedilo, tudi kratke preide, so neizčrpna duhovna zakladnica, ker je vse po večini vzeto iz svetega pisma. Sveto pismo in misal sta najgloblja in neizčrpna vira duhovnega življenja. Kako naj sedaj svetopisemskih stavkom damo pravo življenjsko vsebino (Sitz im Leben)? Naenkrat se znajdemo pred veliko neznanko!

Nekateri se zavzemajo zato, da bi bilo treba mašne speve, posebno kratke, nadomestiti z drugim, daljšim besedilom. Vsebinsko naj bi bili spevi neke zaokrožene enote, ne pa tako kot so sedaj, iztrgani iz nekdanjega konteksta, komaj umljivi. To je vse prav, toda težko bo božjo besedo nadomestiti s človeškimi sestavki. Kdor tako misli, ne razume liturgične obnove. Naj bodo človeški sestavki še tako dovršeno sestavljeni in logično urejeni, ne bodo mogli nadomestiti božje modrosti. Samo božja beseda ima obljubo večnosti (Mt 24, 35), samo ona je »meč Duha« (Ef 6, 17). Zato bo rešitev mogoča samo tako, da bomo uvedli nove, vsebinsko bolj enotne in duhu liturgije ustrezne svetopisemske odlomke. V obnovljenem bogoslužju mora vse organsko rasti iz svetega pisma. Osnovno načelo iz katerega je vzniknila liturgična obnova je bilo: vrnimo se k virom! Vira sta dva: sveto pismo in bogoslužje, toda tisto bogoslužje, smemo reči »prabogoslužje«, ki je neposredno rastlo iz svetopisemskega okolja. Vse drugo, pa naj bo še

tako sodobno, smisljeno in umetniško, je človeško delo in zato pomeni odstop od razodetja. Če pa bogoslužje ni v stiku z razodetjem, utegne postati le nevarna igra na svetem kraju. Zato so bili vsi pobudniki liturgične obnove, če že ne strokovnjaki v svetopisemskih vprašanjih, saj resnični ljubitelji in dobri poznavalci svetega pisma. Smemo reči, da jih je sveto pismo spodbudilo, da so se lotili liturgične obnove.

Med bogoslužjem in razodetjem je najtesnejša notranja zveza. Na vprašanje, kako se je razodetje toliko stoletij ohranjevalo brez pismenih virov, moremo reči, da se je to zgodilo samo z bogoslužjem. Z bogoslužjem se je razodetje ohranjevalo in širilo. To se ni dogajalo samo zato, ker so ljudje pri bogoslužju znova in znova poslušali božjo besedo in se je tako v njihovem spominu aktualizirala odrešitvena zgodovina, ampak bogoslužje samo zase je bilo razodetje. Spomin na zavezo z Bogom je izraelsko ljudstvo obhajalo v bogoslužju. Takrat so se živo spominjali nadnaravnega prerojenja v božje ljudstvo. To dokazuje izročilo, ki se je ohranilo v psalmih. Psalmi niso neke priložnostne pesmi, ampak so nastajali kot miselna refleksija dogodkov v zvezni z odrešenjem izvoljenega ljudstva. V psalmih se odraža teologija zgodovinskih dogodkov odrešenja, osvobojenja in nadnaravnega prerojenja izvoljenega ljudstva. Primerjaj vsebino psalmov 50, 81 in 95 (tu in v bodoče upošvetam izvirno hebrejsko štetje psalmov, ne vulgatinu!). Bog se je razodel izvoljenemu ljudstvu in ga izbral za svojo lastnino v mogočni teofaniji na Sinaju. To se je izvršilo v treh stopnjah: priprava na zavezo, teofanija in razodetje postave (prim.: 2 Mojz 19 sl.). Značilno je, da se je Bog kasneje tudi velikim prerokom: Izaiji (prim. 6. poglavje) in Ezekielu (prim. 1. poglavje) razodel v oblaku, ognju in dimu. Vsi ti elementi, razen trobente, tvorijo hkrati tudi sestavni del starozaveznega bogoslužja. Viharni oblak nad Sinajem je predstavljal dim iz kadilnice, ogenj teofanije pa žerjavica, ki je bila na kadilnem oltarju; oblak, kamor je Mojzes stopil, da je govoril z Bogom, pa je bilo sveto, to je centralni del hiše božje, templja. Osnovna misel teh dejanj je tale: Bog se je razodel svojemu ljudstvu v zgodovini. V bogoslužju je navzoč isti Bog. Bistvo sinajske skrivnosti se nadaljuje v kultu. Prisostvovati prazničnemu bogoslužju je pomenilo prisostvovati v polnem smislu sinajskemu razodetju. V tem je skrivnost vere. Šele preko

n
v
-
e
bogoslužja je razodetje prešlo v pismeno izročilo. Skrivnostni poseg Boga v človeško zgodovino in njegovo trajno navzočnost ponazorimo s shemo:

Bog se je razodel
|
Razodetje se obnavlja v kultu
|
Kult je porajal pismene vire J E P D

Razodetje se je posredovalo rodovom po liturgiji. V liturgiji je bil Bog dejansko navzoč. Liturgija ni bila samo spomin zveličavnih dogodkov, ampak njih posedanjenje. Ljudstvo se je vsega živo spominjalo in tako je v njihovem spominu preteklost zaživela kod sedanjost. Tako ponavzočevanje zveličavnih dejanj je v udeležencih znova budilo vero. Bogoslužje je krepilo, večalo vero. Obratno pa je poglobljena vera vplivala na lepoto in veličino bogoslužja. Med vero in bogoslužjem je bilo tesno razmerje. Bogoslužje je budilo vero, zunanja manifestacija vere pa je bilo bogoslužje. Tako ponavzočevanje zveličavnih dogodkov v bogoslužju nikakor ni bilo prerogativa starozaveznega bogoslužja, ampak spada tudi k bistvu novozaveznega bogoslužja. Napačno bi mislili, da notranja drža s katero so se morali bližati starozavezni duhovniki k daritvi v novi zavezi ne velja več! Kristus je s svojo osebno daritvijo na križu odpravil samo žgalne in klavne daritve ne pa notranje drža, ki mora odlikovati duhovnika ko se bliže k daritvenemu oltarju. Notranji pristup k daritvi je v novi zavezi prav tak kot je bil v stari zavezni. To spričuje Kristus sam, ko pravi: »Glejte, pošiljam k vam preroke in modre in pismouke. Izmed teh boste nekatere pobili in križali, nekatere bičali v svojih shodnicah in preganjali od mesta do mesta, da pride nad vas vsa pravična kri, prelita na zemlji od krvi pravičnega Abela do krvi Zaharija, sina Barhijevega, ki ste ga umorili med temljem in oltarjem« (Mt 23, 34. 35). Zakaj navaja Kristus mučeništvo pravičnega Abela? Zato, ker je bila Ablelova daritev povsem drugačna kot daritev njegovoga brata Kajna. Abel ni daroval samo na zunaj, ampak se je bližal k oltarju z resnično notranjo daritveno voljo. Boga je hotel z njo počastiti, mu služiti in se mu podvreči. Na oltar ni položil samo viden dar, ampak je daroval tudi sebe, svojega duha. Abelova notranja drža je Kristusu vzor. Kristus jo odobrava, uzakonja in tako pre-

saja v novo zavezo. In glede bogoslužnega prostora. Ali se ni Kristus v resnici razjezil nad prekupčevalci in menjalci denarja, ki so iz templja naredili razbojniško jamo? prim.: Mt 21, 12—17; Mr 11, 15—19; Jan 2, 13—22). Ali ni s tem pokazal, da mora v bogoslužnem prostoru vladati red, svetost? molitev? Isto velja glede bogoslužnih oblačil. Nikjer ne zasledimo izjave ali drugače izražene volje s katero bi Jezus razveljavil božji ukaz, naj se Aron in njegovi sinovi nadenejo bogoslužno oblačilo, kadar se bodo bližali oltarju opravljat službo v svetišču, da si ne nakopljejo krivde in ne umrjejo (2 Mojz 28, 43; prim.: 2 Mojz 28, 3; 39, 22—29, 3 Mojz 7, 7; 21, 10). Liturgična oblačila se imenujejo sveta (2 Mojz 28, 4; LXX: *tèn stolèn tèn hagian*). Tako je bil oblečen tudi mož, katerega je prerok Ezekiel v videnju videl, ko je prišel v jeruzalemski tempelj in napovedal upepeljenje mesta (Ezek 10, 2). Čeprav v novi zavezi ni nikjer izrečenega predpisa v kakšni obleki sme duhovnik pristopiti k daritvi, kot je bilo to v stari zavezi (2 Mojz 28, 3), moremo iz dejstva, da Jezus zahteva isto notranjo držo od novozaveznega duhovništva kot jo je Bog od starozaveznega, sklepati na trajno veljavnost te postave. Kakšna bo zunanja oblika liturgičnih oblačil, bo odločala Cerkev. Ne gre zato ali bo sprejela baročno, gotsko ali sodobno opremo, ampak zato, da bo z obleko označila oddvojenost od sveta in s tem posvečenje za službo Bogu kot duhovnik (2 Mojz 28, 3). Nikoli ne bo v duhu sv. pisma, če bi se duhovnik bližal k oltarju v vsakdanji obleki. Naj bodo novotarije Holandcev še tako izvirne, s sv. pismom se ne skladajo in so zato izrodek v iskanju liturgičnih form. S Kristusovo smrtjo so bile odpravljene starozavezne daritve, ni bil pa odpravljen starozavezni daritveni duh, ne notranja drža, ki iskreno, čisto in duhovno daritev pripravlja in spremlja, ne določbe glede svetosti daritvenega prostora in obreda. Vse to ostane v veljavi tudi v novi zavezi. Vzvišenost novozavezne daritve a fortiori še poveča te dolžnosti. Zato moramo svojo notranjo držo pri daritvi približati tisti, ki se je tako jasno razodela ob starozaveznih daritvah in se po svetosti nadaljuje v novi zavezni.

Kako naj bogastvo liturgije zadovoljivo posredujemo ljudem, če nas pa spremlja tako plitko poznanje svetega pisma. Ves čas po vojni ni izšel niti en komentar k sveto-pisemskim knjigama pa čeprav je biblična znanost v zadnjih desetletjih silno napredovala in premnoge perikope

tako stvarno utemeljila, da se zdi kakor bi se pred nami odigravale. Brez eksegeze evangelijev, brez bibličnih komentarjev, ni mogoča plodna in pravilna izraba liturgičnih tekstov. Veliko se trudimo po koncilu za dvig laikov. To je prav. Toda vse se naglaša dostikrat tako, kot da Cerkev dvajest stoletij ni prav nič naredila v tej smeri. Ali se ni Cerkev vedno ravnala po Kristusovih besedah: »Nisem prišel, da bi se mi streglo, ampak da bi stregel«? Preveč se trudimo, da bi ustregli okusu modernega človeka, ki se silno hitno menja in ga more komaj še kaj zadovoljiti, premalo pa se približujemo viru duhovnega življenja, razodtju. Če bomo ostali samo pri vrhu, bo čas naše napore tako pometel kakor je pometel napore preteklih rodov, beseda božja pa bo ostala.

Kakšen smisel sploh imajo posamezni mašni deli? Kako se v njih izraža razodetje? Kakšna je vsebina mašnih spevov in kje tiči njih stvarno življensko ozadje (Sitz im Leben)? Kaj hočejo povedati nam? Ker se pri bogoslužju razodetje aktualizira, mora biti tudi nam vsakokratni liturgični dej, razodetje. V mašnih delih moramo najti konkretni smisel, pravo vsebino, nadnaravno hrano!

V razpravi hočem pokazati, kakšen pomen imajo posamezni mašni deli v luči svetega pisma. Liturgičnim akcijam bom poiskal svetopisemsko ozadje. Maša je višek liturgičnega dogajanja. Kot daritev obnavlja in ponavzočuje skrivnost odrešenja, v besednem delu pa je udeležba pri razodetju. Bog ponovo prihaja med nas. Na zakramentalen, mističen način pri daritvi in po svoji besedi kod ponovni razglasitvi razodetja. Razlage ne bom značel z začetkom maše, ampak s koncem, z odslovitveno formulo. Poglemo, kakšen smisel imajo nagovori odslovitvene formule v luči svetega pisma!

ODSLOVITEV

Odslovitev sprva ni pomenila nič drugega kot naznanilo konca mašnega obreda. Takšna napoved konca je bila običajna v starih kulturah in je zašla v liturgijo iz bizantinskega dvornega ceremonielu, kjer je beseda »missa« pomenila konec seje ali odpustitev iz avdience. V rimski liturgiji je dobila beseda skupaj s pozdravom Dominus

vobiscum religiozni in biblični pomen. Beseda je izgubila izvorni pomen: odpustitev, konec, ter v sklopu duhovnikovega pozdrava in besede »Ite« pomenila: poslanstvo, missio.

V sedanjem obredu sestavljajo odslovitev, poleg poljuba oltarja, trije nagovori:

1. duhovnikov pozdrav Gospod z vami z odgovorno ljudstva: In s tvojim duhom,
2. duhovniški blagoslov in
3. odslovitev v ožjem smislu: Pojdite v miru. Samo kadar sledi neposredno po maši še kakšno opravilo, rečemo: Hvalimo Gospoda. Začnimo s sklepnim nagovorom:

POJDITE V MIRU

Odslovitvena formula v ožjem smislu se po besedah glasi drugače kot pri latinskih mašah. Ali nova formula pove več kot latinska, in če, kakšen je njen globlji pomen? Če bi pomenila toliko kot latinska, bi jo morali prevesti dobesedno: »Pojdite, končano je« ali »Pojdite, odposlanite!« Zakaj so prevajalci dodali besedo mir? S tem je dobila odslovitev nov pomen, ker je ves poudarek osredotočen na besedi mir. Ne gre več za golo odslovitev ali razglasitev konca mašnega obreda, kot je bila to v bizantinskem ceremonielu; gre za nekaj glovljega. Gre za način, kako smo odslovljeni. V miru! Ali se taka odslovitev sklada z duhom evharistične daritve? Kako je povezana s celotnim dogajanjem pri maši in kakšno vsebino ima beseda mir v odslovitveni formuli? Preden odgovorim na vprašanje, naj v prid nove formule navedem nekaj zgledov, kako so latinski *Ite missa est*, prevedli drugi narodi:

Idite u miru (hrvaško),

La messa e finita, andate in pace (italijansko),

Allez- dans la paix du Christ (francosko),

A terminado la missa (špansko),

Gehet hin in Frieden (nemaško),

The mass is ended. Go forth in peace (angleško) in

Gaat nu allen in vrede (nizozemsko).

Na prvi pogled je razvidno, da so, razen Špancev, vsi prevedli: Pojdite v miru. To je pravilno, čeprav ni dobesedni prevod latinskega *Ite missa est*. Nova formula mno-

go bolje zadane vsebino mašnega dogajanja kot latinska in je zato tak prevod ne samo umesten, ampak tudi stvarno utemeljen v duhu liturgije in svetega pisma. Čeprav formula izraža nov način odslovitve, vendar po svoji obliki ni nova. V Antiohiji je diakon, tako spričuje sv. Janez Križostom, na koncu maše zaklical: »Poreúesthe en eirene« (Pojdite v miru). Dobesedno enako se je glasila odslovitev tudi v Egiptu, in samo malenkostno spremenjeno v Bizancu: »En eirene proelthomen« (V miru pojdimo!). Zapadni Sirci so dodolj še besedo Kristus, podobno (kot se glasi sedaj v francoščini: Pojdite v miru Kristusovem! Sedanja formula po obliki ni nova. Živi jeziki so jo sprejeli iz vzhodnih liturgij, opustili pa latinsko formulacijo.

Bistveni poudrek je na besedi mir. Žal, slovenska beseda mir ne izrazi izčrpno tega, kar formula vsebuje. Mnogo bolj zadane globoko vsebino besede mir hrvaški izraz: pomiriti se s kim. Pomirio sam se s njim, pomeni, da sta se dva, ki sta bila med seboj sprta, spravila. Drug drugemu sta odpustila. Odstranila sta vzroke notranjega nesoglasja in tako spet vzpostavila mir. Kaj pomeni beseda mir, še najbolj zadane nemški prevod: Gehet hin in Frieden. Nemščina ima za pojem miru dve besedi: Ruhe in Frieden. Ruhe, pomeni zunaji mir. Je nasprotje od vojske, hrupa, ropota, nemira. Frieden pa pomeni notranji mir. Pomeni tisti mir, ki je vir prave natranje sreče, blaženstva, zadovoljstva. Tako razviti jeziki z različnimi besedami v celoti izrazijo vse nianse liturgične besede mir.

Kaj pomeni beseda mir v svetem pismu? Takoj je treba poudariti, da ima beseda izredno globok pomen in samo majhen odtenek njenega smisla zaobsežemo s slovensko besedo mir. Beseda je bila pogosto na ustnicah hebrejskega človeka, srečamo jo redno v poslanicah apostola Pavla, spada v zakladnico krščanstva. V hebrejskem jeziku se glasi šalôm, v grškem eirene. Osnovni pomen beseda šalôm (eirene ga malce razširja) je: zdravje, blagostanje, sreča (Ps 73, 3), življenska gotovost (1 Mojz 43, 27). Beseda ne pomeni samo pozitivne stvarnosti, ampak tudi lastnosti, ki iz takega stanja izvirajo. Iz ustvarjenega miru sledi: zadovoljstvo, podjetnost, ustvarjalnost, napredek, sreča; iz življenske gotovosti: veselje, sreča, pogum. Beseda se rabi za zunanje in notranje območje, v navadnem in religioznem pomenu. Njena vsestranska uporaba se je v življenju takole kazala:

a) Z besedo šalôm so se Hebrejci pozdravljali. Beseda se je uporabljala za pozdrav in za odzdrav. Z njo so izražali vljudnost, dobre želje, si ob srečanju zaželeli srečo, blagostanje, uspeh (1 Mojz 43, 23; Mt 10, 12 sl.). Ko je prišla Ana, Samuelova mati, žalostna in potrta zaradi nerodovitnosti k duhovniku Heliju, ji je ta, potem ko je Ana razlila svoje srce pred Gospodom, odgovoril: Pojdi v miru! Potolaži se in bodi gotova, Izraelov Bog ti izpolni prošnjo, s katero si se nanj obračala. Ana je ob Helijeви razsodbi začutila gotovost, mir, in odšla (prim. 1 Kralj 1, 17; Ps 122, 7).

b) Besega šalôm je pomenila tudi zunanji mir, to je nasprotje od vojne, sovraštva, preprira. Če se je mož spravil z možem ali narod z narodom, jim je bilo zagotovljeno blagostanje. Šalôm je posledica, ki je izhajala iz ponovno vzpostavljenega prijateljstva, to je socialno blagostanje in politična trdnost, edinost, vzajemnost.

c) V religioznem področju pomeni šalôm notranjo spravo človeka z Bogom. To prijateljstvo z Bogom je vir vse sreče, blagoslova, življenjskega uspeha. Človek iskustveno doživlja učinkovitost božje milosti v sebi. Bog napoveduje po preroku Jeremiju kazen, ki bo prišla nad ljudstvo. Mučne smrti bodo umrli. Njih trupla bodo v žrtje pticam pod nebom in živalim na polju. Najhuje po bo, da jih v tej stiski ne bo nihče tolažil. Nihče si ne bo delal vrezov (znakov žalosti na telesu), ne strigel glave zaradi njih. Ne bodo lomili kruha žalosti, da bi koga potolažili zaradi umrlega. Tudi preroku Bog prepoveduje skazovati znake sožalja, zakaj »Temu ljudstvu odtegnem svoje prijateljstvo, govori Gospod, milost in usmiljenje« (prim. Jer 16, 1—7). Odtegnitev božjega prijateljstva prinaša človeku nesrečo. Bog prepušča človeka samemu sebi. Brez Boga je kakor ptica brez peruti. Vso srečo in blagoslov prijateljstva z Bogom doume človek šele, ko je od njega oddaljen. Oropan je nadnaravnega miru. V njem ni več gotovosti in sile. Čuti se osamljenega, zato spet vroče zahrepeni po združenju z Bogom. Človek je srečen, če je združen z Bogom, nesrečen, če je od njega oddaljen. Beseda mir pomeni obilje, zvrhano mero mesijanskih dobrin. Te izvirajo samo kot posledica notranje zveze človeka z Bogom (Jan 16, 33; Rimlj 8, 6; 15, 33; Raz 10, 36). Gospod je vir miru svojemu ljudstvu (Ps 29, 11; 85, 8 sl.; 122, 6).

Najgloblji pomen ima beseda mir v listih apostola Pavla, zlasti v nauku o opravičenju. Človek brez vere, neopravičen, je brez notranje zveze z Bogom, brez milosti. Ontološko je stvar Stvarnika, toda njemu je zaprt pristup k Bogu. Opravičenje je iz vere (Rimlj 3, 21 sl.) »Ker smo torej iz vere opravičeni, imamo mir z Bogom po Gospodu našem Jezusu Kristusu« (Rimlj 5, 1; prim.: 2 Kor 5, 18—21; Ef 2, 13—18; Kol 1, 20). Mir je stanje v duši, ki se izoblikuje, ko smo po opravičenju dosegli spravo z Bogom. Tedaj ne živimo več mesu, ampak duhu. Opravičenje smo dosegli po žrtvi Jezusa Kristusa. S krvjo njegovega križa je Bog ustvaril mir in tako po njem s seboj spravil vse, kar je na zemlji in kar je v nebesih (prim. Kol 1, 20). Kristusova smrt je spet vzpostavila red in v dušah ustvarila mir z Bogom. V dušo se naseli nadnaravno življenje. Človek postane otrok božji. »Ako pa otroci, tudi dediči, dediči božji, sodediči pa Kristusovi, če le z njim trpimo, da bomo z njim tudi poveličani« (Rimlj 8, 17). Takrat kličemo Boga: »Aba, Oče!« (Rimlj 8, 15). Beseda Aba ima tukaj čisto svojski pomen. To ni samo armajska beseda za grčki »o patèr«. Če bi pomenila samo to, potem bi imeli v stavku istorečje (tavitologijo), kar pa ni v duhu Pavlove zgoščene govornice. Kdor bi tako razumel besedo Aba, ne bi razumel Pavlovega nauka o opravičenju. Z opravičenjem odmere v nas stari, meseni človek in se prerodimo v otroke božje. Med nami in Bogom se vzpostavi nadnaravno življenje milosti. V nas prebiva Duh božji in spričuje z našim duhom, da smo otroci božji. Ker smo se nadnaravno prerodili, je postal Bog naš Oče. Božji Duh, ki je v nas jamči za to in mi po njegovem zagotovilu imenujemo Boga za Očeta ali kličemo: »Aba, Oče!«, ali še bolj natančno: sam Duh (ne mi), kliče v nas: Aba, Oče! (prim. Gal 4, 6). Lepo je to pojasnil Ciril Aleksandrijski rekoč: »Mir z Bogom imamo, kadar smo združeni z Očetom po njegovem Sinu. Mi, ki smo sprejeli Sina, rojenega iz Očeta, ga kličemo v duhu: Oče« (PG 74, 509).

č) V kontekstu druge Mojzesove knjige pomeni mir Obljubljeno deželo, katero bodo po dolgem in mučnem potovanju skozi puščavo Izraelci zasedli. Mir, pokoj, pomeni njeno dejansko posest (prim.: 5 Mojz 5, 30; 12, 10; 25, 19; Joz 1, 13, 15; 22, 4; 23, 1).

d) V Razodetju evangelista Janeza ima beseda mir tudi eshatološki pomen (prim. Raz 14, 13).

Ce povzamemo svetopisemski pomen besede mir in ga presadimo v odslovitveno formulo spoznamo, kako umestna je ta beseda v tem nagovoru in kako smisleno zaključni mašni obred. Maša je Kristusova mistična daritev. Po Kristusovi odrešilni smrti na križu, kar se pri maši skrivnostno obnavlja, smo bili spravljeni z Očetom. Tako smo dosegli mir z Bogom (Rimlj 5, 1; Kol 1, 20). Udeležiti se maše pomeni, biti deležen tega miru. Iz njega izhajajo vse druge dobrine. Zveza z Bogom je vir duhovne sreče, zadovoljstva in veselja. Notranji mir, ustvarjen po zvezi z Bogom, se nujno odraža tudi na zunaj. Ne bo miru okrog nas, dokler ga ne bo v nas samih. Notranji mir je pogoj zunanjega. Šele ko najdemo notranji stik z Bogom, ostvarimo v sebi pravi mir, ki je hkrati tudi vir zunanje sreče, blagoslova in življenjskih uspehov. Ker pa ima beseda mir tudi eshatološki pomen, smemo upati, da se bo njena vsebina v celoti oresničila šele ob nastopu eshatoloških reči. Duhovnik nas odslavlja v zagotovilu notranje sprave z Bogom. Ta sprava je vir sedanje in prihodnje sreče. Tako je beseda mir ohranila polni svetopisemski pomen in zato našla opravičeno mesto v odslovitveni formuli.

(Nadaljevanje)

dr. Francè ROZMAN

LITURGIJSKA REFORMA

Uvod

Najnovija anketa o liturgijskoj obnovi ponukala me je na razmišljanje o cijelom procesu tega pokreta kod nas. Htio bih prema svojim sposobnostima upozoriti na neke elemente s kojima sam se u pastoralnom radu susreo. Ova-
mo bih ubrojio osobito čestu pričest, liturgijsko pjevanje, obred uskrsnog bdijenja i planove što se pomaljaju na horizontima budućnosti.

Česta pričest

Početak je liturgijske obnove potekao iz odredbe sv. Pija X o ranoj i čestoj pričesti. Toj je ideji posvećena ovogodišnja naslovna strana »Službe Božje«. Nije nikakvo čudo što je odredba sv. Pija X donijela dobrih rezultata i ponukala na sve ozbiljniji duhovni život u Kristu. Zar nije